

ΕΣΤΙΝ 2. ΔΕΙΛΟΝ:
ΑΡΧΗ 1892
1.86-91.

Ἡ Περὶ σ τ α σ ι ς . Ἀμιλλᾷται νῦν μετὰ τῶν σπουδαίων πόλεων
τῆς νῦν μεσημβρινῆς Θράκης καὶ μετ' αὐτῶν πρωταγωνιστεῖ/ ὡς κατὰ τὴν
ἐλληνικὴν ἐποχὴν καθ' ἣν κατὰ τὸν Σκύλακα περιεκοσμεῖτο καὶ ὑπὸ
Φρουρίου. Τό ὄνομα αὐτῆς ποικίλως σχολιάζεται κατὰ ἐποχάς, διότι Τει-
ρίστασιν λέγει ὁ ῥηθεὶς Κορυανδεύς (3), Τηρίστασιν ὁ Δημοσθένης (92)
ἐκεῖνος καὶ ὁ Πτολεμαῖος (93) - ἴσως ἐκ Τειρίδος ἡγεμονίδος ἧς ὁ θρό-
νος ἴστατο ἐνταῦθα παλαιότερον, τῆρης δὲ ὄνομα θρακικόν ὡς ἐλέγετο καὶ
ὁ πατήρ τοῦ Διονυσίου τοῦ γραμματικοῦ πρό Χριστοῦ.- Τηρίστασιν δὲ
λέγει αὐτὴν καὶ Βυζαντινὸς συγγραφεὺς (94), Περίστασιν δὲ οἱ ἐπισκο-
πικοὶ κατάλογοι καὶ διὰ ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἦν ἐστολισμένη, ἐνῷ ἀφα-
νὴς ἡ νῦν μητρόπολις αὐτῆς. Περίστασιν καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες, οἱ δὲ
τουρκοὶ Ζάρ-κίοϊ· σφάλλεται ὁ Κίπερτ εἰς τὸν χάρτην αὐτοῦ γράφων εἰς
τὴν θέσιν ταύτης Περίστερ. ὅτι οὔτε χωρίον ἐγγύς καὶ μακρὰν ταύ-
της ὑπάρχει δι' ὀνόματος τοῦτο.

Ἐπὶ τῶν μέσων χρόνων ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ Γ'. δι' οἰκείων ἀ-
ναλωμάτων ἀνήγειρεν (94) αὐτὴν.

Διάφοροι ἐπιγραφὴ κατὰ καιροὺς ἀνεκαλύφθησαν ἐν αὐτῇ καὶ περίξ,
αἱ πλεῖσται ρωμαϊκῆς ἐποχῆς καὶ ἰδιωτικόν δὲ χαρακτῆρα φέρουσαι. ἐ-
πί μιᾷς τούτων βεβαιοῦται ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ναὸς Ποντίας Ἀφρο-
δίτης ὑπῆρχεν ἐνταῦθα καὶ σώζεται καὶ ἡ ἐπιγραφή αὕτη "...κρτα Δαίπου
'Αφρο... Ποντίᾳ εὐχὴν" ἐν τῷ ναῖδρίῳ τῷ τροπαιοφόρῳ ἀνατεθειμένῳ ἐν
τῷ κέντρῳ τῆς παραθαλασσίας τῆς κωμοπόλεως ταύτης πρό τῆς μετωπίδος
τοῦ κτιρίου τούτου εἰσὶν ἐκτιθέμενα μάρμαρα ἀρχαίου οἰκοδομήματος, κυ-
ρίως δὲ ἀνάγλυφον σπουδαῖον ὡς τέχνης καλῆς καὶ τεμάχιον τι κορωνί-
δος. διηγοῦνται δὲ οἱ ἐγγῆστοι ὅτι, ὅτε ἐνεόδμουν τὸ ἐκκλησίδιον τοῦτο
εὐρέθησαν τάφοι καὶ ἄλλα σημεῖα ναοῦ. λέγουσιν ἄλλοι ὅτι εἶνε ναὸς
τοῦ Ἡρακλέους ἄνευ ἀποδείξεων, ἄλλοι δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ ποῦ κεῖ-
ται ὁ τῆς Ἀφροδίτης; Ἐν δὲ τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἀνάγλυφον πα-
ριστᾷ ἄνδρα μετὰ γυναικὸς καὶ τόδε "Βενούλειος Σκύμνος τῷ πατρί Βενου-
λεΐῳ καὶ μητρὶ Βενουλεΐᾳ Ἀττικίλλᾳ" ἐπιτύμβιον. ἄλλη ἐν ἀχυρῶνι ἰδι-

ώτου ἐκ τῆς χωροθεσίας σαράϊ μετεφέρθη καί ταῦτα ἔχει : "ION L. TVTILIVS AVERVS" θεωρεῖται δέ ὡς βάσις ἀγάλματος Τιτιλίου Ἀντέρου εἰς τὴν θέσιν ἀναφέρειαν ἢ βρύσιν, παρὰ τὰ νοτιοδυτικά τῆς κωμοπόλεως καί αὐτῆς. "Επὶ τῶν δεσποτῶν ἡμῶν Διοκλητιανοῦ καί Μαξιμιανοῦ Σεβαστῶν κἔ των ἐπιφανεστάτων Κεσάρων Κοσταντίου κἔ Μαξιμιανοῦ ἀγρουσετου λεινων ορει ἔως ᾧδε". Τό μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας Περιστάσεως δημῶδες ἱστορικόν πληρέστατα διασαφηνίζει· λέγεται λοιπόν ὅτι ὑπὸ τόν λόφον τοῦ παλατίου, τουρκιστί σαράϊ παῖρ ἐνυπάρχει πύρινος ποταμός κωλύμενος διὰ χρυσῶν πυλῶν καί ἅμα διαρραγῶσιν αὐταὶ θέλει τρέξει καί πνίξει τὴν Περίστασιν· διὰ τούτων ἀλληγορικῶς νοῦσι τὴν ἀνασκαφὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἧς τὰ κάλλη θά ἀπαυρώσῃ τὰς τῆς νέας. Ἡ νέα κεῖται ἐπὶ ἐδάφους ὃ δεικνύει, ὡς νομίζουσιν οἱ ἐκεῖ σπουδαῖοι, ὅτι πρό ὀλίγων ἐτῶν κατεχώσθη, διότι ἀναμεμειγμένον ἐστὶ μετ' ὀστρέων παρὰ τισι σημείοις· ἀλλὰ τοιαύτην γεωλογικὴν κατὰστασιν ἔχει καί ἡ καλλιπολιτική ἄκρα, ἀνήκει δέ εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς τὰ βορειοδυτικά μεσογείως ἐπὶ τῆς θέσεως οἱ χάλικες, τσακήλια νῦν, ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Κρωβύλλου καί πολλὰ μνημεῖα καί ἀρκετὰ ἐξωρύχθησαν, ἀλλ' ἤδη ὑπ' ἀμπελώνων στολίζονται καί πολίχνια καί φρούρια περίξ τῆς Περιστάσεως ἐσώζοντο (94) κατὰ τὸν μεσαιῶνα.

Ἡ νεωτέρα Περίστασις ἀμιλλᾶται κατὰ πολλὰ τῇ μητροπόλει αὐτῆς, καί ὁδοὺς εὐρυχωρούς, καί κοινὰ ἱδρύματα εὐκτιστά καί ἐπιβλητικά, μολον-ὅτι ἀπὸ τῆς θάλασσης δέν ἔχει ἄποσιν λαμπράν ὡς ἐκ τοῦ ἐπιπέδου. Κοσμεῖται ὑπὸ ἑλληνικῶν 900 οἰκογενειῶν καί 80 τουρκικῶν· δέν ἔχει δέ συστηματικὴν ἀγοράν, ἐν τοσούτῳ σποράδην περί τὰ ἑκάστον τριάκοντα καταστήματα ὑπάρχουσιν, ὧν τό κάλλιον δύναται ἵνα ἔγῃ φαινομένην περιουσίαν τριακοσίων λιρῶν, καί ἐκ τῶν εἰρημένων εἰσὶ τριάκοντα δύο παντοπωλεῖα, εἴκοσι δύο καφεψεῖα, δώδεκα ὑψαματοπωλεῖα, δέκα πέντε οἰνω-νες, ἕξ χιλιάδων δέ χωρητικότητα ἑκάστος· καί τοι ἡ Περίστασις ἔχει δέκα ἀνεμομύλους, ἐν τοσούτῳ ἱδρύθη ἀξιόλογον ἐργοστάσιον ἀλεύρων δι' ἀτμομηχανῆς τοῦ Γεωργίου Ταυλαρίου, ἔχοντος μηχανικόν τόν εὐπαίδευτον υἱόν του Ἀγαμέμνονα· κάπως δέ ἐξέχει ὡς ἐκ τῆς πλατείας αὐτῆς ἡ ἀει-

λαριά λεγόμενη μετά σμικρᾶς σωρείας ἐργαστηρίων, καὶ αὐτὴ ἡ παρα-
θαλασσία τῆς πόλεως ὑπὸ ὀλιγίστων στολίζεται ὥς καὶ δι' ἐκτενεστάτης
ξύλινης ἀποβάθρας ἀπαραλλάκτου τῇ μυριοφυτηνῇ.

Ναοὶ τρεῖς ἐνοριακοὶ περικοσμοῦσι τὴν κωμόπολιν ὁ ἀφιερωμένος τῇ
Κοιμῇσιν τῆς Θεοτόκου ἐγερθεὶς κατὰ τὸ 1831 ἔχει λαμπρὸν κωδωνοστάσι-
ον (ῥωπά)· ὁ τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ ἀνιδρυθεὶς τὸ 1845 μετὰ κωδωνοστασίου·
καὶ ὁ τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ Θεολόγῳ πρὸς τὰ βορειοανατολικά οἰκοδομηθεὶς
τὸ 1831 εἶνε σχέδιον καὶ λείψανον τῶν χαλεπῶν αἰώνων, περικαλλῆς καὶ
σεινὸς ἔσωθεν, ὑπόγειος δὲ διότι καταβαίνει τις ἐντὸς αὐτοῦ διὰ δέκα
τριῶν βαθμίδων καὶ μόλις ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς τὸ οἰκοδόμημα ἔ-
χει δύο γεωμετρικῶν μέτρων ὕψος· ὁμοιος δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ νοτίᾳ ῥω-
κῇ· ἣν μοναστήριον δὲ ὁ ναὸς οὗτος καὶ περὶ ἔχει οἰκίαν τριώροφον
ἣτις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐπισκοπεῖον καὶ οἰκράς τινάς. Διδόσσι δὲ οἱ
περιστασηνοὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιχορήγησιν ἐτησίαν ὀγδοήκοντα λίρας. Οἱ ο-
θωμανοὶ ἔνουσι τέμενος εἰς τὸ πρᾶκτεται πλάτανος, ἧς ὀκτὼ ἄνδρες τὸν
κόρυμόν δὲν ἐναγκαλίζουσι.

Ἐξ ὅσων τῶν σχολῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης καλλίστους εἶνε τῶν
Περιστασηνῶν ὡς λίθιναι καὶ ἐμπέδοι ἐνεοδμήθη δὲ τῶν ἀρρένων τὸ
1888, καὶ τῶν θηλέων τὸ 1886 καὶ φοιτῶσιν εἰς μὲν τὸ πρῶτον 230 παῖ-
δες, εἰς δὲ τὸ δεύτερον 160 κόραι καὶ ἡ μαθητεία εἰς τὸ ἀρρεναγωγεῖον
εἶνε ἑπταετής διότι τὸ δημοτικὸν καὶ τέλειον σχολαρχεῖον ἐστίν, εἰς
δὲ τὸ παρθεναγωγεῖον πενταετής. Διδάσκουσιν εἰς μὲν τὸ τῶν ἀρρένων
τρεῖς, εἰς δὲ τὸ τῶν θηλέων δύο δι' ἐτησίου μισθοδοσίας 232 λιρῶν; αἵ-
τινες προμηθεύονται ἰδίᾳ ἐκ τοῦ τοπικοῦ φόρου (93). Καὶ ὡραίαν βιβλιο-
θήκην ἀποκτᾷ τὸ ἀρρεναγωγεῖον μετὰ τριακοσίων τόμων καὶ οὐδενός χειρο-
γράφου. Εἰς δὲ τὸ τουρκικὸν ἐκπαιδευτήριον εἰς διδάσκει πεντήκοντα
τέσσαρα ἄρρενα καὶ θήλας. Κατὰ τὸ 1860 ἀυγούστου πρώτην ἐκάθησαν ἐν-
ταῦθα ἑκατὸν τεσσαράκοντα οἰκίαι, τὸ 1865 ἰουλίου δέκα πέντε ἐπετεφρώ-
θησαν οἰκοδομήματα ἐννεμήκοντα, καὶ τὸ 1876 ἰανουαρίου εἴκοσι πέντε
ἐπυρπολήθησαν δέκα πέντε κτίρια.

Ἦδρα ὑποδιοικήσεως εἶνε ἡ Περίστασις ἀπαρτιζομένη ἐκ κωμῶν πεν-
τήκοντα ἔξ καὶ χωρίων, ἔξ ὧν πέντε καὶ δέκα ἔλαβε πρό τινας τὸ μυριό-

φυτον ὡς ἐλέχθη, ὥστε τὰ ἑλληνικά χωρία καί αἱ κωμοπόλεις Στέρνα, Ἡ-
ρακλείτσα, Δούπιδα, Γιαλτσίκι, Γιαγάτς, Γενί-κιοὶ ὑπάγονται εἰς τὴν
διοίκησιν Περιστάσεως, ἥτις καὶ νῦν ἔχει τὸν δῆμον Ἀξακὴ καὶ τέως
τὸν Ἑβρεσ δέν λέγονται δέ τὰ χωρία ὀνομαστικῶς καὶ ἀριθμητικῶς ἐν-
ταῦθα διότι ἐξέρχονται τῶν ὁρίων τῆς ἐπαρχίας περί ἧς ὁ λόγος.

Ἡ γεωργικὴ καὶ ἡ ἀμπελουργία εἶναι αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν Πε-
ριστασηνῶν καὶ ἄροτρα περί τὰ 250 εὐρίσκονται νῦν· ἀλλὰ καὶ ἡ λεπτουργ-
ικὴ ἔχει ὁπαδούς ἕως τριακοσίους, καὶ κατ' ἔτος οὗτοι ἀποδημοῦσιν
ὡς οἱ Μαδύτσοι εἰς τὴν βασιλεύουσαν πρὸς πορισμόν τῶν ἐπιτηδείων·
ἐνεκεν τοῦ ἀκροσφαλοῦς δέ ὅρμου τοῦ πολίσματος τούτου δέν ἐπεδόθησαν
εἰς τὴν θαλασσοπλοΐαν οἱ κατοικοῦντες καὶ μόνον ἐξ πέννας ἔχουσι τῶν
πεντακοσίων κοιλῶν καὶ τρία πορθεῖα.

Οἱ Περιστασηνοὶ εἶνε Ἕλληνες φιλοπάτριδες, ρωμαεοὶ καὶ ὑψηλοὶ, φι-
λότιμοι καὶ εὐλαβεῖς πρὸς τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, φιλομουσότεροι
ὅλων τῶν συνεπαρχιωτῶν, ἀλλὰ δέν εἶνε φιλόξενοι ὡς ἐκ τῆς ὡραιότητος
ἴσως τῶν γυναικῶν καὶ ζηλότυποι κατὰ συνέπειαν, διότι αἱ Νηρηίδες τῆς
Προποντίδος εἶνε Περιστασηναί· ὅθεν δικαίως ἐλατρεύετο ἐν ταύτῃ τό-
παι καὶ ἡ θεὰ τοῦ κάλλους, ἡ Ἀφροδίτη.

Ὁ καλλίτερος γαμβρός ἔλαβεν, ὡς προῖκα νύμφης, διακοσίας λίρας, οἰ-
κίαν καὶ ἀγρούς, ἥτοι ἕως ὀκτακοσίας. Ἐκλαιεν ἀπαρηγόρητα πρὸς ἐμέ
ἰερείᾳ τις ἐκ τῶν περιοίκων διότι εἶχε τέσσαρας ἀγγελικὰς κόρας καὶ
ὡς ἐκ τῶν προικῶν δέν ἠδύνατο ἵνα λάβῃ γαμβρόν ὁμήλικα τῆς θυγατρὸς,
εἰμὴ τρυφερωτάτη νεᾶνις ἠναγκάζετο ὑπὸ τῆς εἰωρημένης ἵνα δεχθῇ γερον-
τόπαιδα εἰς τὴν παστάδα.

Πανήγυρις ἐμπορικὴ κατ' ἔτος τελεῖται ἐν Περιστάσει, τὴν δεκάτην
πέμπτην αὐγούστου καὶ μέχρις εἴκοσι τρεῖς τοῦ ἰδίου διαρκεῖ ἐκ δια-
φόρων μερῶν ὡς ἐκ Ἑαιδεσποῦ καὶ Καλλιπόλεως ἔρχονται ἔμποροι φέροντες
υἰάσματα, χάλκινα ἀγγεῖα πρὸς πώλησιν καὶ μεγάλη ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐκ-
ποίησις γίνεται ξηρῶν κουκουλίων μετάξης· ἰδρυέται ἡ ἀγορά αὕτη ἐν τῇ
μεγάλῃ ὁδῷ τῆς κωμοπόλεως ἥτις κατὰ μέγα μέρος καταστόλιστος ὑπὸ οἰκι-
ῶν ἐστὶ καὶ αὐτοὶ δέ οἱ ἐντόπιοι κλείουσι τὰ κατασκήματα τῶν καὶ ποι-

οὔσι παραπλήγματα ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ ἔνθα τότε πληθὺς ἀναριθμητῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει· συνέγεια δὲ τῆς ἀγορᾶς ταύτης γίνεται ἐν τινὶ κώμῃ Καλύβια τοῦνομα. Τινὲς ἐκ τῶν ἐμπορευομένων αὐτόθι προμηθεύονται καὶ τι μεταλλικόν ὕδωρ, ὃ μεταξὺ Δούπιδος καὶ Περιστάσεως ὑπάρχει, χρήσιμον εἰς τοὺς ἐκ δραματικῶν νοσημάτων πάσχοντας, καὶ καλεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ψωράγισμα, ἀφιερωμένον τῇ Ἐλεημοσύνῃ, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιστημόνων λέγεται ὅτι τὸ ὕδωρ περιέχει θεῖον, σίδηρον, μαγνησίαν καὶ ἄλλα· πρὸς ἄρκτον καὶ πλησίον τοῦ πολίσματος ὑπάρχουσιν ὁμοίαι τῆς εἰρημένη πηγῇ καὶ μετὰ τῆς διαφοράς ὅτι ἐκείνῃ μὲν ῥέει, αὗται δὲ στάσιμοι τυγχάνουσιν· ἀλλ' ὅλας διακρίνει βαρεῖα ὁσμή ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐν πλοίοις ἐλαίων. Ἄψητα στρώματα γαιανθράκων εὐρίσκονται ἐν τῇ ἡμίωρον νοτιοδυτικῶς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κωμοπόλεως εἰς τὰ θέματα γοργούνι καὶ πλάγια.

- (93) Ἐδίδαξαν κατὰ τὸ 1890 ἐν Μυριοφύτῳ ὁ Μανασσῆς Λογοθετίδης, Κωνσταντῖνος Ἀναγνωστόπουλος, ἐγχώριοι ἀμφοτέρω καὶ ἐπὶ δωδεκαετίαν διδασκουσιν ἐν τῇ περὶ αὐτῶν ἀξιεπαίνως. Εὐνοφών Χαρισιάδης ἐκ Βυζαντίου, Μαρτίνος ἀπαδοπούλου ἐκ Βυζαντίου καὶ Μαρία Δουβλίδου ἐγχώρια (50+50+50+50+30 καὶ παιδοτρίβης 20 λ.) ἐν Περιστάσει ὁ Δημήτριος Βαλασσιδης Κυζικηγός, Θεόδωρος Χρίστου δουλίδης ἐκ Κουταλειῶς, Θεόδωρος Καραθεοδῶρου ἐγχώριος, Ἀναστασία Στυλιανοῦ καὶ Πρωγένεια Παναγιωτίδου ἐγχώριοι (60+58+34+40+40) ἐν Ἡρακλείῳ, ὁ Οδυσσεύς Ὀρφανίδης ἐγχώριος, Ἀριστείδης Γεωργίου καὶ Εὐφροσύνη Ὁ. Ὀρφανίδου (40+20+30) ἐν Καλαμίτῃ, ὁ Κοσμάς Παπαϊωάννου, ἐγχώριος ἐν Πλατάνῳ, ὁ Παναγιώτης Εὐγενίδης, ἐγχώριος ἐν Πτέρνῃ, ὁ Μιλτιάδης Ἰω. Καλλικρατιεύς.